

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורופת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1005

מסכת מנחות ט"ז - כ"ב ♦ מקוואות ה', ו' - ו', ו'

בס"ד, ט"ו אלול תשע"ח

השבוע בגליון

- ♦ מלח להמוציא משתי סיבות
- ♦ טבילת לחם בסוכר
- ♦ מליחת קרבן בסוכר
- ♦ קערת דבש בראש השנה
- ♦ מנהג ה"חתם סופר" ז"ל בליל שבת

♦ מלח מתוק - יש דבר כזה!

- ♦ מהותה של מחשבת "פיגול" שונה ממחשבת "שלא לשמה"
- ♦ מליחת הקרבן
- ♦ במה זכה המלח להיות קרב על המזבח
- ♦ יש למלוח בניגוד למנהג עובדי עבודה זרה
- ♦ המלח כרמז להצלת נפש האדם מאבדון

דבר העורך

קוראים יקרים, לפניכם שני מכתבים מרגשים, על לומדי "הדף היומי".

הדף היומי בעולם הזה ובעולם הבא

לכבוד "מאורות הדף היומי".
 אני תקווה שתפיקו תועלת מהשורות הבאות.
בית חולים. מקום שכל אחד מאחד לעצמו לבקר בו רק כדי להוביל ממנו את בני האדם החדשים שהצטרפו אל משפחתו, ולא לחוות לעולם זמנים מייסרים של שהייה ליד מיטת החולה או בתוכה. זמנים של טירוף הדעת, יציאה מאונס משגרת החיים ומכל מה שמסמלים החיים שמחוץ לבית החולים, ביניהם, כמובן, לימוד התורה. קשה עד מאד להתרכז בלימוד התורה במצבים קשים מעין אלו, לא עלינו.
מתמיה ביותר, לאור זאת, היה המחזה שנגלה לעיניהם, או יותר נכון, נשמע לאזניהם, של הבאים בתקופת סיפורנו בשעריה של אחת המחלקות הקטנות ביותר בבית החולים הדסה עין כרם. יהודי בשנות השבעים לחייו, שכב על ערש דוויו. גופו קרס מפני גרורותיה של המחלה הנוראה, והנה, מפיו יוצאים דברי תורה. ולא סתם דברי תורה - דף אחר דף, גמרא עם פירוש רש"י בעל פה, בהסברה נפלאה ומתוקה, מספר דפים כל יום, יום אחרי יום. והדברים יוצאים ברורים ושמיים כנתינתן מסיני.
יהודי זה, הרב זלמן לייב זייבלד זצ"ל שהתגורר בשכונת שערי חסד שבירושלים, יהודי לומד דף היומי היה.

ועל שום מה יהודי לומד דף היומי היה, הרי למד גם דברים נוספים? ובכן, תקופת-מה לאחר נישואיו, צרכי משפחתו גדלו ורבו, עד שנאלץ להתנתק מן הגמרא שכה אהב, ולצאת את כתלי בית המדרש כדי להביא טרף לביתו. ובכל זאת, מעולם לא התנתק מהגמרא. ליבו נשאר בתוכה והוא גופו קשור אליה בעבודתו של אהבה כל ימיו עלי חלד.
זריז היה בעבודתו, והיה מסיים בזריזות יתירה את המוטל עליו, ומיד פתח "עין יעקב" או "פלא יועץ", ספרים שאינם דורשים ריכוז רב ומחמת כן היו מונחים בקביעות על שולחן עבודתו, והיה מעיין בהם, בין עבודה לעבודה!

אך ה"דף היומי" היה משוש חייו. גם בתקופות שבהן עבד בשניים ובשלשה מקומות עבודה, חמש עשרה שעות ביממה, קבע עיתים לתורה לפני צאתו

דף ת"א/א פיגול בקומץ ולא בלבונה

מהותה של מחשבת "פיגול" שונה ממחשבת "שלא לשמה"

למדנו רבות על המושג "שלא לשמה", כגון, כהן המקריב קרבן עולה לשם קרבן שלמים וכך לא הקריבו לשמו. כמו כן, למדנו על המושג "פיגול", העוסק בכהן שבעת אחת מעבודות הקרבן חשב כי הקרבן ייאכל מעבר לזמן הקצוב לאכילתו. הן קרבן שנשחט "שלא לשמה" והן קרבן שנשחט ב"פיגול" - פסול [כנזכר בתחילת המסכת, רוב הקרבנות מוקרבים על המזבח אלא שבעליהם צריך להביא קרבן נוסף, ומיעוט הקרבנות אינם קרבים כלל על המזבח]. בסוגייתנו מבואר, כי כהן שחשב מחשבת פיגול בעת ביצוע חצי עבודה בלבד, פיגל את הקרבן, וכגון, מלאכת הקטרת מנחה מתבצעת בשני שלבים, הקטרת הקומץ והקטרת הלבונה, והנידון הוא כאשר הכהן חשב מחשבת פיגול בעת הקטרת הקומץ בלבד. אלא, שנחלקו חכמים ורבי מאיר, אם הלכה זו היא מדרבנן בלבד או שהיא מן התורה והאוכל מן המנחה חייב כרת.

איני מבין, תמה בעל ה"אור שמח" זצ"ל (הל' פסולי המוקדשין פרק ט"ז הל' ז'), מדוע מחלוקת זו מתייחסת למחשבת "פיגול" בלבד ולא למחשבת "שלא לשמה". מהי הסיבה שבגינה הסכימו הכל [לדעתו של ה"אור שמח" וכ"ד ה"פני יהושע" ב"ק ה"א ע"י שם, ע"י "חזון איש" זבחים כ"ז ס"ק א' שחולק], שכהן שחשב מחשבת "שלא לשמה" בעת ביצוע מחצית עבודה בלבד פסל את הקרבן, אך נחלקו בדבר לגבי מחשבת פיגול.

ובכן, אומר ה"אור שמח", כאשר נתבונן בשורשי דין "פיגול" ודין "שלא לשמה", הכל יהא נהיר וברור. שהנה, מהותו של ה"פיגול" הוא, שאם בעת ביצוע אחת מן העבודות המתירות את הבהמה לעלות כקרבן על מזבח ה', הכהן הררה וחשב שלא ינהגו בקרבן זה כפי דיניו, הרי שלא ניתן להתייחס לעבודתו כמי ש"מתירה" את הקרבן, בו בזמן שמבצע העבודה התייחס אליה כמי שתגרום לנהוג בקרבן באופן אסור. לעומת זאת, מהותו של דין "שלא לשמה" היא, שכהן אשר חשב בעת ההתעסקות עם קרבן עולה, שקרבן שלמים הוא, פגם בכך את הקרבן.

מעתה, חכמים סוברים, כי מאחר שחצי עבודה אינה מתירה את הקרבן, כהן שפיגל בחצי עבודה לא פסל את הקרבן, מאחר שאין זו עבודה "מתירה", ולא ניתן לומר שהוא התכוון להתיר את הקרבן באופן אסור, שהרי לא התכוון כלל להתירו. אולם, כהן שחשב מחשבת "שלא לשמה" בעת ביצוע חצי עבודה, הלא חשב שלא כדין בעת ההתעסקות עם הקרבן, מה לי עבודה שלמה מה לי חצי עבודה.

דף כ"א וכל קרבן מנחתך במלח תמלח

מליחת הקרבן

הסוגיות הנלמדות בימים אלו, מפרטות את דיני מליחת הקרבן, עליה נצטוונו מן התורה (ויקרא ב'/ג): "על כל קרבנך תקריב מלח". ה"מרדכי" כותב (חולין סימן תש"כ), כי בשונה ממליחת

זעילוי נשמת

מרת **טויבא ברמן** ע"ה

ב"ר אלעזר מאיר ז"ל נלב"ע ט"ו באלול תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידו הר"ר **יעקב (זק) ברמן** ומשפ' שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ר **יוסף גלדצהלר** ז"ל

ב"ר יהודה לייב ז"ל נלב"ע י"ט באלול תשל"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנו
הר"ר **לוסיאן גלדצהלר** ומשפחתו שיחיו

בשר חולין, אשר נועדה לשם הוצאת הדם מן הבשר, לא נועדה מליחת הקרבנות להוציא את דמם של הקרבנות, שהרי המנחות, שלא היו אלא עיסה, נמלחו גם הן.

במה זכה המלח להיות קרב על המזבח: על מליחת הקרבנות מובא בחז"ל (עיין רש"י ורמב"ן שם), שה"ברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג". במדרשים אחרים (רבינו בחיי שם) נאמר, כי הים עמד לפני הקב"ה ואמר לו: "במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי?". והקב"ה הבטיחו, שהמלח המופק ממנו יעלה על גבי המזבח. ויש שכתבו (פי הראב"ד לספר יצירה דף ס"ט), כי הים זכה בכך על שנקרע לישראל בעת יציאתם ממצרים (ראה "תורה שלמה" ויקרא פ"ב אות ק"א בהערה).

קרבן שאינו מלוח "לא יערב לאיש": בתחילת מסכת זבחים [מאורות הדף היומי" כרך ז, מאמר "טעמי הקרבנות"], הבאנו בהרחבה את דברי "החינוך", הרמב"ם והרמב"ן. בהתייחסו למצוות מליחת הקרבן, כותב "החינוך" (מצווה קי"ט, וכ"כ הרמב"ן, האבן עזרא ורובנו בחיי): "...לעורר נפשו של מקריב, נצטווה בהקרת דברים הטובים והערבים והחביבים עליו, וכמו שכתבנו למעלה...". נאמן להסברו כי הקרבן נועד "להכשיר ולהישיר נפש המקריב אותו", הוא מבאר, שיש למלוח את הקרבן, "כי כל דבר מבלי מלח לא יערב לאיש, לא טעמו ולא אף ריחו".

יש למלוח בניגוד למנהג עובדי עבודה זרה: הרמב"ם (ספר המצוות ל"ח צ"ט) מציין גם הוא את טעמים של הראשונים, "שאינו מותר להקריב התפל, שאין טעם לו", ובספרו "מורה נבוכים" הוא נותן לכך טעם נוסף. בהתאם לדרכו ("מורה נבוכים" ח"ג פרק מ"ו), כי מצוות הקרבת הקרבנות נועדה להרחיקנו מן העבודה הזרה, ממשך הרמב"ם וטווה את שיטתו לגבי מצוות מליחת הקרבן: "ומפני שעובדי עבודה זרה... בוחרים להקריב הענינים המתוקים ומלכלכים קרבניהם בדבש, כמו שהוא מפורסם בספרים אשר ספרתי לך, וכן לא תמצא בדבר מקרבנות מלח, מפני זה הזהיר השם מהקריב כל שאור וכל דבש, וצוה בהתמדת המלח על כל קרבנך תקריב מלח". כלומר, נצטוינו לנהוג בניגוד מוחלט לדרכם של עובדי עבודה זרה. הללו, מניחים דבש על קרבנותיהם - אנו לא ננהג כן. הללו אינם מולחים את קרבנותיהם, אך אנו - נמלח גם נמלח [4]

המלח כרמז להצלת נפש האדם מאבדון: מעניין לציין טעם נוסף שכתב "החינוך" (שם) למליחת הקרבן, "כי המלח מקיים כל דבר ומציל על ההפסד והרקבון, וכן במעשה הקרבן יצל האדם מן ההפסד, ותשמר נפשו ותשאר קיימת לעד".

היש למלוח את הבשר הנאכל על ידי הכהנים? נסיים בהערה מעניינת של בעל "רביד הזהב" (ויקרא ב/ג). קיימת מחלוקת בין הראשונים, איזה בשר יש למלוח. לדעת הרשב"א, כמובא בספרו "תורת הבית" (בית ג' שער ג') ובתשובותיו "משמרת הבית", אשר נכתבו על ידו כמענה להערות הרא"ה על ספרו, יש למלוח קרבנות העולים על גבי המזבח בלבד (וכ"כ הרא"ש פסחים פ"ב סימן כ"ג). ואילו הרא"ה בהגהותיו ל"משמרת הבית" כתב, כי גם בשר קרבן שאינו עולה על המזבח, היינו, הבשר הנאכל על ידי הכהנים ועל ידי בעל הקרבן, יש למלוח (וכן שיטת ראשונים נוספים: עיין ר"ן חולין טו/ב, כ"י המיוחס לרש"י נדרים יח/ב ד"ה "לישנא אחרינא", ועיין ו"כלי יקר" ויקרא שם).

והנה, הרמ"א (או"ח סימן קס"ז סעיף ה') כתב, כי "מצווה להביא על כל שולחן מלח קודם שיבצע, כי השולחן דומה למזבח" והאכילה, שנועדה לחזק את האדם לעבודת בוראו ("משנה ברורה" שם ס"ק ל"א), נחשבת כקרבן. מדבריו של הרמ"א, כותב בעל "רביד הזהב" משמע כשיטת הרשב"א, כי רק הבשר הקרב על המזבח זקוק למליחה, ולפיכך, הוא דימה את האכילה לקרבן **הקרב על המזבח**, ולא לבשר הקרבן הנאכל על ידי הכהנים והבעלים [אף שיתכן לפרש את דברי הרמ"א על אכילת בשר הקרבן על ידי הכהנים, כך הבין בדבריו ה"רביד הזהב", שהכוונה לקרבן העולה על המזבח].

אודות מנהגנו זה להניח מלח על השולחן, ראוי לייחד מאמר בפני עצמו, על המנהג, על מקורו, וכיצד לנהוג כאשר אין מלח בנמצא, ובכך נעסוק במאמר הבא.

[4] "חזון איש" זצ"ל (מנחות כ"ה י"ח) תמה, שאין דרכו של הרמב"ם להזכיר טעמים בספר המצוות. לפיכך, הוא מבאר, וכ"כ הגרי"מ מפונבז' זצ"ל ("זכר יצחק" סימן מ'), כי הרמב"ם ביקש להורות בכך, שהאיסור להקריב קרבן שלא נמלח אינו נעוץ בעובדה שלא מלחו את הקרבן, אלא בעצם הקרבת קרבן שאינו מלוח. כלומר, מלבד שיש מצוות עשה למלוח את הקרבן, יש מצוות לא תעשה, שלא להקריבו בלתי מלוח. ההשלכה ההלכתית הנובעת מכך היא, אם הקרבת קרבן שאינו מלוח נחשבת כלאו שאין בו מעשה, ואזי אין לוקים עליו, או כלאו שיש בו מעשה אשר לוקים עליו. אחר שנכחנו, כי האיסור הוא במעשה ההקרה, יש ללקות על לאו זה, ואכן כך מבואר ברמב"ם הל' איסורי המזבח פ"ה הל' י"ב. בעל "זכר יצחק" מציין דוגמא נוספת בה יבוא לידי ביטוי ההבדל בין שתי ההגדרות - כאשר כהן יקריב קרבן שפפל עליו מלח. במקרה זה את המצווה לא זכה הכהן לקיים, אך הוא גם לא עבר על איסור, שכן לא הקריב קרבן בלתי מלוח.

לעבודה ובשובו ממנה, למד בקביעות את הדף היומי. עינוי של סבא היו עייפות, אדומות ממאמץ, שיועו למנוחה. אך הוא היה נזוף בהן בחיבה, "לכך נוצרת", ולומד את "הדף" עד תומו.

יהודי של הדף היומי:
בתקופה מאוחרת יותר, עול הפרנסה הוקל מעט, ומיד הוא הצטרף לשיעור הדף היומי. אם עד לאותו יום למד את "הדף" לבדו, עתה היה משתתף בשיעורים. 'שיעורים' אמרנו, כי מיד לאחר הצטרפותו לשיעור הראשון, בירר היכן ישנם עוד שיעורים, ותוך תקופה קצרה הוא היה לומד במספר שיעורים בכל יום. את כל שעותיו הפנויות היה מקדיש לשיעורים שונים, ובלילה, שוב, "הדף היומי". תחילה השתתף בשיעור הדף היומי כמאזין, ולאחר תקופת מה מינהו למגיד השיעור. חבריו לשיעור הכירו בהבנתו הבהירה ובכוחו הסברתו, והתאוו לשמוע את דבריו. הוא ניאות.

יהודים יקרים!
בשכבו על ערש דוויו, על מיטת בית החולים, סבא "מסר" שיעור דף היומי בכל יום! בעיניים עצומות היה שרוע על מיטתו, אצבעו האחת מורה באוויר כמצביעה על שורות הגמרא, ידו השנייה קמוצה, מלבד הזרת שתרה באוויר אחר פירושו של רש"י, והיו דברי הגמרא קולחים מפיו בשטף ובגאון, כאילו עומד היה עתה על במה ומלמד את הגמרא למאות איש!!!
כך במשך חודש ימים, היה לומד בכל יום מספר רב של דפים, לא דף אחד בלבד.
תלמיד חכם ששמע על התופעה המופלאה, הפנה אותנו, בני המשפחה, לעיין ב"מדרש האיתמרי" (דרוש י"א ד"ה נחזור לעניינו), שם נאמר, כי הלומד תורה לשמה, **מזכירים לו לפני מיתתו את תורתו שלמד.** מסתבר, איפוא, אמר, כי שיעור הדף היומי של אביכם זיכה אותו בזכויות רבות, עד שעמדה לו זכותו לחזור על תלמודו לפני פטירתו.
סבא היה שריד לדור של בעלי קומה. אך את המסר מעובדה זו, כל אחד יכול להפיק.

בכבוד רב, אחד הנכדים

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי:
אני שולח לכם סיפור נפלא שסיפר לי חתנו של בעל המעשה, אשר לא עלה בידי לשכנעו, לחשוף את שמו. הוא התייר לי לחשוף פרט אחד בלבד - כי הוא חיפאי. **ובכן**, הלה איש תורני, אשר ראשו בלימוד העיוני. לקראת התחלת מסכת ברכות במחזור האחרון, הוא החליט להצטרף ללומדי הדף היומי, כדי לסיים את הש"ס.

איש רציני הוא מידענו, עד מאד, והוא נטל על עצמו את הקביעות הזו ברצינות מירבית, ללא פשרות וללא הנחות. בבוקר השכם, הוא מתפלל כותיקין, ולאחר מכן הוא עמל על הדף היומי עם חברותא, כשתי שעות, ואף יותר בעת הצורך. אין מושג להפסיד או לדלג! מעיד בו חתנו. גם כששב משמחה משפחתית, באישון ליל, בבוקר השכם ניצב הוא על משמרתו. **לא** פלא, איפוא, שכשאשר אחותו ע"ה הלכה לבית עולמה, בניו, הדואגים לו בכל מאדם, הצרו על כך, כי מלבד צערו הרב על פטירת אחותו, יהא עליו גם להפסיק את קביעותו בלימוד הדף היומי במשך שבוע ימים, שהרי אסור ללמוד תורה במהלך ימי ה"שבעה". ההפסקה המאולצת בלימוד הדף, עלולה לקרוע ממנו חלק נוסף, מלבד האחות ע"ה. בהרהורים אלו נפרדו בני המשפחה לדרכם, כאשר שבו מן ההלוויה. והנה, להפתעתם הרבה, הם נוכחו לראות, כי אביהם ממשך בלימוד הדף בתוך ימי ה"שבעה"! התברר, כי בשבוע ימי האבלות נלמדים במסגרת הדף היומי, שבעה דפים ממסכת מועד קטן, העוסקים בהלכות אבלות הלכות שאותן מותר ללמוד בתוך ה"שבעה"...

השגחה פרטית מופלאה, למי שמתמסר ל"דף".
בהקרה
ש.ב.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. סקס: 03-570-67-93 זוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ט/א מזבח הפנינים

'מזבח' הפנינים?

מדוע נקרא המזבח הפנינים 'מזבח', הלא אין זובחים עליו דבר. נראה, כותב בעל "תורת זאב" (עמ' ל"ו), מפני הזאות הדם של החטאות הפנימיות המזוות עליו, והלא אף הן זבחים. כך אף מבואר ברד"ק בספר השורשים (ערך זבח).

מעניין שהשאלה הזו בצורתה נשאלת בזה"ק (ויקהל, ר"ט)! הזוהר מיישב, שהוא נקרא כן מפני עשן הקטורת המתמר ועולה ומבטל את המקטרגים ומכניעם.

דף יח/א צהבו פניו של יוסף הבבלי

שמחת התורה

המשגיח של ישיבת גרודנא, הגה"צ רבי הלל כגן זצ"ל, הבחין בתלמיד שאינו נכנס לשיעוריו של הגר"ש רוזובסקי זצ"ל. הסיבה, הסביר התלמיד, מפני שאינו מבין את דבריו.

קרא לו רבי הלל לחדרו, ושם - בהתלהבות גדולה - הרצה לפניו קושיה שנאמרה בשיעור.

- **מבין** אתה את הקושיה?

- כן, והנה אחזור עליה...

- **לא!** קטעו רבי הלל. אינך מבין! אם היית מבין היית שמח ביותר! הבה אסבירנה לך שוב...

לאחר ההסבר בפעם השניה, חזר רבי הלל ושאלו אם הבין, ולא נחה דעתו בתשובתו החיובית - אם היית מבין היית שמח!

חזר רבי הלל על הקושיה שוב ושוב, עד שנראה חיוך של שמחה על פני התלמיד. זהו היה רבי הלל מאושר, עכשיו הבנת! ("זכר הלל").

דף יח/א שדברי תורה חביבין עליכם ביותר

כשרבי זוד איים לפרוץ את הדלת...

כאשר חלה הגר"י פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', בערוב ימיו הפצירה בו הרבנית ע"ה, כי לא יקדים לקום כהרגלו, אלא יוסיף לישון ולנוח.

רבני בית מדרשנו העירו, כי מעתה, ניתן להבין מדוע הרמב"ם ציין הן את טעמו ב"מורה נבוכים" שהקרבות נמלחים כדי להרחיקנו מעבודה זרה, והן את טעם שאר הראשונים, שהקרבן נמלח כדי שלא יהא תפל. לאור האמור, יתכן שמצוות עשה להקריב קרבן מלוח, היא כדי לנהוג בניגוד גמור למנהגי הגויים, וטעם מצוות לא תעשה, שלא להקריב קרבן שאינו מלוח הוא, כדי שלא יהא הבשר תפל. זאת, מלבד שיש לפרש שעיקר הסיבה היא כפי שכתב בספר המצוות, והטעם לבחירת המלח בדווקא להסרת התפלות, הוא כאמור במורה נבוכים.

דף כ/א וכל קרבן מנחתך במלח תמלח

מלח מתוק - יש דבר כזה!

במאמר זה, נעסוק, בין השאר, בחידוש מסעיר מבית מדרשו של רבי יוסף חיים זצ"ל (שו"ת "תורה לשמה" סימן ת"ק), לפיו יתכן, שניתן לטבול את פרוסת 'המוציא' בסוכר חלף טבילתו במלח! אך תחילה נתמקד במנהגנו לטבול את 'המוציא' במלח.

מלח להמוציא משתי סיבות: בבואנו להתחקות אחר מנהגנו לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח, נמצא, כי שני חלקים לפנינו. בגמרא (ברכות מ/א) מבואר, כי יש לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח, כדי שלא תהא תפילה. בזמנינו, כאשר כל מוצרי המאפה מתובלים, אין צורך במלח להטעמת פרוסת 'המוציא', (תוספות שם ד"ה "הבא מלח" ו"שולחן ערוך" א"ח סימן קס"ז סעיף ה'), אך כתב הרמ"א (שם), כי מכל מקום, "מצוה להניח על כל שולחן מלח קודם שיבצע, כי השולחן דומה למזבח והאכילה כקרבן".

שני שלבים במנהג הנחת המלח על השולחן: זאת למודעי, כי גם מנהגנו כיום מורכב משני שלבים נפרדים - הבאת המלח אל השולחן, זכר לנאמר (ויקרא ב/ג) "על כל קרבנך תקריב מלח", וטבילת הלחם במלח. היו שדייקו כן מדברי הרמ"א, אשר כתב "מצווה להניח על כל שולחן מלח קודם שיבצע", "להניח" בלבד, הורה הרמ"א, אך אין צורך לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח, כפי שבילל הסדר מניחים שני תבשילים על השולחן זכר לקרבן פסח ולקרבן חגיגה, אף שאין אוכלים אותם (שו"ת "דבר שמואל" סימן ל"ז) [ראוי לציין, כי פשוט דברי הרמ"א, שיש גם לטבול את הפת במלח, והאכילה כקרבן", והקרבן הרי נמלח, עיין קיצור שולחן ערוך סימן מ"א סעיף ו, ו"משנה ברורה" סימן תע"ה ס"ק ד', ועיין גם ב"דבר שמואל" הנ"ל שסיים "ושמא לפי"ד טוב וישר לאכול במלח"]. מכל מקום, כתבו המקובלים, כי יש לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח ג' פעמים ("משנה ברורה" סימן קס"ז ס"ק ל"ג, עפ"י המג"א ס"ק ט"ו וביאורו של "המחצית השקלה"). יש להעיר, כי לדעת המקובלים, ראוי לטבול את פרוסת 'המוציא' במלח, ולא לבזוק מלח על הלחם ("בשבילי הפרשה" עמ' ד"ש בשם "דרך סעודה" למהר"ם מפאריש).

טבילת לחם בסוכר: מספר תגליות הלכתיות מרתקות, נובעות מן העובדה שמנהגנו להביא מלח אל השולחן מבוסס על ההשוואה בין השולחן למזבח ובין האוכל לקרבן. אחת מהן, נכתבה על ידי רבי יוסף חיים זצ"ל, אשר נשאל: "שמענו שצריך להניח מלח על השולחן. הנה, אם לא נמצא מלח באיזה פעם, אם יש תקנה להניח דבר אחר תמורתו שיועיל כמוהו", ועל כך השיב, כי יתכן שניתן לטבול את פרוסת 'המוציא' בסוכר.

מליחת קרבן בסוכר: תשובה זו, מבוססת על חידושו העצום של רבי יעקב חאגיז, בעל שו"ת "הלכות קטנות" (ח"א סימן ר"ח), אשר כתב, כי בהעדר מלח בבית המקדש, ניתן למלוח את הקרבנות בסוכר! לקביעתו זו קדם מחקר שביצע בקרב המומחים אשר הביעו את דעתם כי בכל סוכר יש מלח, וכלשונו: "שבעלי הקימ"א אומרים, שבכל יש בהם מלח, ובקנה הצוקא"ר שמביאים ממצרים קרוב לשורשו הוא מלוח, וכן בראשו!" בעל "מנחת חינוך" (סוף מצווה ק"ט) ניסח זאת באופן הבא: "וגם הסוכר מין מלח הוא, אלא מתוק". אמנם, אמרה תורה (ויקרא ב/יא) "כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה", ואסור להעלות מאכלים מתוקים על המזבח, בכל זאת, מצוות עשה של הקרבת קרבן שאינו תפל, דוחה את מצוות לא תעשה של הקרבת מאכל מתוק [ועיין "מנחת חינוך", שם, שהעיר, כי אין הדבר ברור, דהא אין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש].

מליחת בשר חולין בסוכר: היו שהרחיקו לכת עם השוואתו של רבי יעקב חאגיז בין מלח לסוכר, כפי שמספר בעל "אבני נזר" זצ"ל (שו"ת א"ח סימן תקל"ב) על "הגאון מליסא", אשר נהג "למלוח" בשר באמצעות סוכר, לאור דבריו של רבי יעקב חאגיז.

מליחת הקרבן לקיום המצווה ולא להוצאת דם: ברם, פוסקים רבים יצאו חוצץ נגד היתר זה. שכן, מליחת הקרבנות לא נועדה להוציא את דמם, כי אם לתבלם ולהשביחם, ולפיכך, בהעדר מלח מלוח ניתן לקיים את המצווה על ידי מלח מתוק. אולם, אין להקיש מכך לעניין מליחת בשר

"אחד בבוקר,
אחד בערב.
לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.
2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם
מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

חולין, אשר נועדה לשאוב את הדם מן הבשר, תכונה המיוחדת למלח מלוח בלבד ולא למלח מתוק, הלא הוא הסוכר ("דברי חיים" יו"ד סימן כ"ה, "רוח חיים" לרבי חיים פלאגי יו"ד סימן ס"ט ס"ק ה, ובשורת" רב פעלים" ח"ב יו"ד סימן ד).

קערת דבש בראש השנה: אף אם אין למדים מהוראתו של מהר"י חגיז לעניין מליחת בשר, יתכן שניתן להקיש ממנה, אומר רבי יוסף חיים זצ"ל, לגבי דין המלח המובא אל השולחן, שכל עיקרו לא בא אלא ממעשה הקרבנות שנמלחו, ויתכן, שעל כך שמכו הנוהגים להניח קערת סוכר על השולחן לסימנא טבא בראש השנה.

מלח באותיות לחם: ברם, הוא כותב, כי קשה עליו לקבל שהסוכר יכול לשמש כתחליף למלח, לא עוד ש"בטיבול הפרוסה במלח יש סוד וכוונה עמוקה, כי המלח הוא אותיות לחם... ועל ידי הטיבול הזה לחם מתמתקים הגבורות בחסדים... וכנזכר כל זה בדברי רבינו הגדול האר"י. בסיום דבריו הוא מציין, כי גם בראש השנה, כאשר הגישו לפניו קערת סוכר, הוא טיבלה בסוכר מצידה האחד, ואת צידה האחר טבל במלח.

טבילת לחם ב...לחם: מעניין לציין את דבריו של בעל "כף החיים" (סימן קס"ז ס"ק ל"ז בשם "יפה ללב"), כי בהעדר מלח יש לטבול את הלחם בלחם אחר, שהרי "לחם" אותיות מלח.

מנהג ה"חתם סופר" זצ"ל בליל שבת: במנהגי ה"חתם סופר" זצ"ל (פ"ה אות י"ב) מובא, כי בליל שבת הוא לא נהג לטבול את פיתו במלח, אף שהניח מלח על השולחן (שו"ת "באר שרים" ח"ג סימן מ"ג), שכן, בבית המקדש הקטירו איברים ופדרים שנותרו מבעוד יום בכל אחד מלילות השבוע (ראה להלן כו/ב), אך בליל שבת לא עשו כן, וממילא בליל שבת כלל לא השתמשו במלח על גבי המזבח. בספר "מנהג ישראל תורה" (ח"א סימן רע"ד) מציין, כי מנהגם של ישראל לטבול את פתם במלח גם בליל שבת, מוסבר בכך, שאיברים שהועלו על המזבח בערב שבת, המשיכו להיות מוקטרים בשבת עצמה.

רבי דוד לא חפץ לשנות מסדריו, לפיהם כבר בשעות הקטנות של הלילה היה מתייצב בהיכל הישיבה, ואי לכך נעלה הרבנית את חדרו, והחביאה את המפתח... **רבי דוד**, שסיפר זאת, סיים בחיור: אלמלא שהעלתי בפניה את האפשרות שאפרוץ את הדלת, הייתי נשאר כלוא שם עוד זמן רב, חלילה וחס, עד שאבריא...

דף כ/א וכל קרבן מנחתך במלח תמלח

המים בכו בחורבן בית המקדש

במדרשים נאמר (הובא רבינו בחיי ויקרא ג), כי הים עמד לפני הקב"ה ואמר לו: "במדבר נתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי?" והקב"ה הבטיחו, שהמלח המופק ממנו יעלה על גבי המזבח. **לכן**, אמר האדמו"ר מגור זצ"ל, בעל ה"אמרי אמת", בעת שיצאו ישראל לגלות, נאמר "שם ישבנו גם בכינו" (תהילים קלז/א), גם לרבות את מי? - לרבות את המים התחתונים שחזרו לבכות שוב, לאחר שחרב הבית ובטלו ההקרבה ומליחה... (ליקוטי יהודה, צו).

לעילוי נשמת

מרת **אסתר לאה פרידברג** ע"ה

ב"ר שמעון הכהן ז"ל נלב"ע י"ח באלול תשל"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידינו הר"ד **דב יצחק פרידברג** ומשפ' שיחיו - אנטוורפן

לומדיק שתי משניות מ"משנה מאירה"
זוניק על החידושים הסבוכים ולזכיק הפרסיס
0722-79-6666 מספר 3

ניתן לקבל
חודש התנסות
חינם!

מצטרפים למנויי משנה מאירה ומקבלים רחפן מתנה!

*לחילופין ניתן לקבל טלפון סלולרי כשר - לבחירת ההורים

לפרטים: *3764

משרד ראשי: רח' וגמן 1 (מול חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333
 פקס: 03-7601020 | דוא"ל: E-mail: meorot@meorot.co.il

מאורות הדף היומי

לתרומות והנצחות משה טרייטל טל: 03-5775307 | מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

כריכה וקיפול: "עיטופית" 03-5783845 | הפצה: אשדיר בע"מ 052-2000095

לע"נ מרת **רבקה** ב"ר מנחם אריה **הירש** ע"ה נלב"ע כ"ד סיון תש"ס תנצב"ה